

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN
JÄRJESTÖVERKOSTO

Lausuntopyyntö

Helsinki 27.1.2021

SISÄMINISTERIÖ

Diaarinumero SMDno-2019–1943

kirjaamo@intermin.fi

Lausunto poliisin liikennevalvonnan ja liikenneturvallisuuden toimintaohjelman luonnoksesta 2021–2024

Ehkäisevä päihdetyön järjestöverkosto (EPT-verkosto) kiittää mahdollisuudesta lausua Poliisin liikennevalvonnan ja liikenneturvallisuuden toimintaohjelman luonnoksesta. Edellisen ohjelman ollessa vuodelta 2006, on paikallaan päivittää toimintaohjelma vastaamaan nykyisiä liikenneolosuhteita. Tieliikenteessä turvallisen liikkumisen kokemus kuuluu jokaiselle. Turvallinen liikenne lisää hyvinvointia ja siihen panostaminen on tärkeää.

Päihteet ja liikenne

Kuten toimintaohjelmassa todetaan, ovat liikenneonnettomuuksien aiheuttamat inhimilliset ja taloudelliset menetykset mittavia. Liikenneturvallisuus on parantunut, mutta liikennekuolemien määrä ei ole puolittunut vuodesta 2010, kuten on suunniteltu. Ohjelmaluonnoksessa todetaan liikennesääntöjen vastaisen toiminnan usein johtuvan päihteiden käytöstä. Tutkimuksen mukaan liikennekuoleman yksikköarvo on 2,77 miljoonaa euroa. On erittäin hyvä, että lausunnossa näkyy vahvana talousnäkökulma, sillä se konkretisoi kokonaisuutta.

Lausuttavan olevan toimintaohjelman mukaan vuosittaista ratsiatutkimusta ei ole tehty vuosina 2019–2020. Tämä on erittäin valitettavaa, sillä ajankohtaista tietoa rattijuopumustapauksista tarvitaan esimerkiksi erilaisten päihteidenkäyttöön ja turvallisuuteen liittyvien hankkeiden ja toimenpiteiden perustelemiseen ja suunnitteluun. Vuonna 2021 ratsiatutkimus tulee toteuttaa ja tuloksista tiedottaa laajasti. Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto tukee ratsiatutkimuksen lisäksi myös alkoholukojen käytön laajentamispyrkimyksiä osana rattijuopumusten ehkäisyä, sillä rattijuopumustapaukset kasautuvat usein samoille henkilöille. Lisäksi verkosto toivoo, että Suomessa käynnistetään keskustelu liikenteen promillerajan alentamisesta. Suomi on lähivaltioista ainoa maa, jossa liikenteen promilleraja on 0,5.

Ohjelmaluonnoksessa mainitaan ohjelman suhde muhin strategioihin ja toimintaohjelmiin. EPT-verkosto muistuttaa uudesta Päihde- ja riippuvuusohjelmasta, joka julkaistaan helmikuussa 2021. Liikenneturvallisuuden ohjelmassa tulisi olla tästä maininta ja yhdyspinnat tulisi kirjoittaa auki kuten on tehty Mielenterveysstrategian kanssa. Päihdestrategiassa liikenneturvallisuus liittyy ainakin Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelmaan sekä Huumausainepoliittiseen periaatepäätökseen. Ohjelmassa on hyvä mainita myös alkoholin ja mielenterveyden yhteys. Runsas alkoholin käyttö aiheuttaa mielenterveyden ongelmia, ja mielenterveysongelmat voivat aiheuttaa päihteiden käyttöä. Kaksoisdiagnoosipotilaiden itsemurhariski on muita suurempi, mikä voi näkyä myös liikennetapaturmissa.

Alkoholin käyttö liikenteessä aiheuttaa vakavia vaaratilanteita

Rattijuopumusten määrä on laskenut samaan tahtiin, kuin liikenneonnettomuuksien vuosittainen määrä. Silti noin 30 % onnettomuuksista liittyy alkoholinkäyttöön. Alkoholin käyttöön yhdistyy usein muita taustalla olevia ilmiöitä, kuten väsymystä, mielenterveyden ongelmia, itsemurha-alttiutta sekä lääkkeiden ja huumausaineiden käyttöä. Ilmiöön liittyy myös ylinopeutta, ajokortittomana ajoa sekä ilman turvavyötä ajoa.

EPT-verkosto haluaa muistuttaa, että liikenneturvallisuudesta puhuttaessa on hyvä muistaa, että kaikki alkoholin vaikutuksenalaisena ajavat eivät automaattisesti kärsi alkoholiriippuvuudesta. Alkoholia saatetaan käyttää satunnaisesti tai kyseessä voi olla ongelma- tai riskikäyttöä. Riippumatta alkoholin käytön laajuudesta, tulisi liikenneonnettomuudet tehneet henkilöt ohjatta matalan kynnyksen toimintojen tai päihdehoidon piiriin. Toimintatapojen tulisi tässä olla samoja paikkakunnasta riippumatta. Tulevan sote-uudistuksen puitteissa näitä toimintatapoja voidaan yhtenäistää ja hoitopolkuja kehittää. Poliisien ammattitaidon kehittäminen on myös tässä tärkeä kokonaisuus.

Huumausaineiden käyttö yleistyy liikenteessä

Toimintaohjelmassa on huomioitu alkoholin käyttö laajasti. Myös huumausaineista tulisi tehdä yhtä laajat kirjaukset. Huumausaineiden käyttö on ollut tasaisesti kasvussa ja varsinkin kannabiksen käyttö on kasvanut. Noin joka neljäs suomalainen on kokeillut kannabista ja 3 % aikuista käyttää huumausaineita kuukausittain (THL 2019). Viimeaikainen huumeiden käyttö on kasvanut varsinkin erityisesti nuorten aikuisten parissa. Vaikka vain 5–10 % kaikista tutkituista moottoriajoneuvo-onnettomuuksista liittyy pelkkään huumeiden käyttöön, on odotettavissa, että nämä määrät kasvavat edelleen.

Huumerattijuoppojen osuus poliisin tietoon tulleista rattijuupoista on lisääntynyt 2010-luvulla. Vuonna 2017 poliisi sai kiinni yli 5 700 huumerattijuoppoa, mikä on jo noin kolmannes kaikista kiinni jääneistä rattijuupoista. Liikenneonnettomuuksien ehkäisyssä huumausaineita koskevan tiedon tulee olla ajantasaista, sitä tulee käyttää laajasti toimenpiteitä suunniteltaessa ja tiedon tulee olla hyvin saatavilla. Vaikka huumausaineiden tutkiminen on haastavaa, on menetelmiä kehitettävä.

Nuoret ja liikenne

Nuorten ja alaikäisten liikenneonnettomuuksia, joihin liittyy päihteiden käyttöä, on hyvä tarkastella erikseen. Nuorille tyypillistä on tuore ajokortti, aloittelijan ajotaito sekä kyydissä olevien humalatila varsinkin viikonloppuisin. Mikäli kuljettaja on päihtynyt, on onnettomuuden vaara suuri.

EPT-verkoston näkökulmasta nuorten rattijuopumusrangaistukseen tulisi aina kuulua erityisiä tukimuotoja. Alaikäisille tukimuodot tulee järjestää lastensuojelun kautta ja täysi-ikäisille toimiva tukimuoto on päihdepuhuttelu päihdetilannearviolla sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa tehtävä tiivis yhteistyö. Nuorille tarkoitettun menettelyn tulisi olla mahdollinen jopa 25-vuotiaaksi asti. Tämä näkökulma tulisi lisätä käsiteltävänä olevaan toimintaohjelmaan.

Yhteistyön kehittäminen

Kattava liikenneturvallisuustyö vaatii monitoimijaista toimintaa, verkostoitumista sekä sektoreita ylittävää yhteistyötä. Järjestöillä tulee tässä olla merkittävä asema, sillä järjestöillä on laaja osaamista, monipuolisia työmalleja sekä kontakti erilaisiin kansalaisryhmiin. Kansalaisten osallistamisessa järjestö voivat olla tukena ja apuna ja järjestöjen kautta voi löytää myös kokemusasiantuntijuutta.

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat ovat onnettomuuksien ehkäisyn kannalta pitäneet tärkeänä valistamista ja tiedottamista alkoholin, huumeiden sekä lääkkeiden vaikutuksesta ajokykyyn. Moni järjestöjen tuottama kansalaisille suunnattu viestintäkampanja tavoittaa laajasti ihmisiä erilaisilla viesteillä. EPT-verkosto kannustaakin toteuttamaan näitä kampanjoita yhdessä järjestöjen kanssa yhä laajemmin sekä jakamaan tietoa yli organisaatorajojen.

Helsingissä 29.1.2021

Annika Eloranta
Yksikön päällikkö
EPT-verkosto

annika.eloranta@ehyt.fi
050-4110357

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto edistää yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia ja ehkäisevän päihdetyön edellytyksiä. Ehkäisevän päihdetyön verkosto yhdistää yli 50 järjestöä, jotka haluavat ehkäistä ja vähentää päihdehaittoja. Verkostoa koordinoi EHYT ry ja sitä rahoittaa STEA.